

مؤسسه مطالعات پژوهش های بازرگانی

مقایسه قانون بودجه سال ۱۴۰۱ با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور (با تاکید بر وزارت صنعت، معدن و تجارت)

چکیده مدیریتی
مقدمه

مقایسه قانون و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با قانون بودجه سال ۱۴۰۰
بررسی تراز عملیاتی، سرمایه‌ای و مالی قانون بودجه سال ۱۴۰۱
بررسی اجزاء منابع بودجه دولت در قانون بودجه ۱۴۰۱
بررسی اجزاء مصارف بودجه دولت در قانون بودجه ۱۴۰۱
مقایسه اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاههای مجری وزارت
صنعت، معدن و تجارت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با قانون بودجه سال ۱۴۰۰
بررسی برخی تکالیف قانونی بروازرت صنعت، معدن و تجارت در بودجه ۱۴۰۱
فهرست منابع

آنچه خواهید خواند ...

چکیده مدیریتی

هدف از این گزارش ارایه تصویری از قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و مقایسه آن با لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور و همچنین مقایسه اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های مجری/برنامه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ با لایحه بودجه همان سال می‌باشد. اهم یافته‌های این گزارش به شرح زیر است:

قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور از حیث منابع و مصارف بالغ بر ۳۷۵۸٫۸ هزار میلیارد تومان است که نسبت به رقم ۲۸۸۲٫۳ هزار میلیارد تومان مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور ۲۷٫۶ درصد رشد و در مقایسه با لایحه بودجه امسال ۰٫۶ درصد رشد داشته است. نرخ دلار در این لایحه برای واردات کالاهای اساسی ۲۳ هزار تومان پیش‌بینی شده است.

بودجه عمومی دولت با ۱۵۲۷ هزار میلیارد تومان مصوب شده است که نسبت به قانون سال ۱۴۰۰ معادل ۱۱٫۲ و نسبت به لایحه سال ۱۴۰۱ برابر ۱٫۵ درصد رشد داشته است. منابع عمومی دولت که در واقع منابع در اختیار برای اداره کشور در بودجه بوده و از درآمد نفت، واگذاری سهام و اوراق و سایر درآمدها مانند مالیات و عوارض گمرکی بدست می‌آید، با ۱۳۹۴ هزار میلیارد تومان به تصویب رسیده است که نسبت به قانون سال گذشته ۹٫۱ و در مقایسه با لایحه سال ۱۴۰۱ برابر ۱٫۶ درصد افزایش داشته است.

منابع قانون بودجه سال ۱۴۰۱ از حیث درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی نسبت به لایحه بودجه همان سال به ترتیب با ۵٫۰، ۲۷٫۲ و ۴۰٫۹- درصد تغییر به ۶۹۷٫۷، ۵۱۹٫۶ و ۱۷۶٫۸ هزار میلیارد تومان رسیده است که بیانگر افزایش سهم مالیات‌ها، منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی و کاهش واگذاری دارایی‌های مالی ناشی از فروش سهام و واگذاری شرکت‌های دولتی، فروش انواع اوراق مالی اسلامی در تامین مالی بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور است.

همچنین بودجه شرکت‌های دولتی در رقم ۲۲۳۱ هزار میلیارد تومان مصوب شده که در مقایسه با قانون بودجه سال گذشته ۴۲٫۰ درصد رشد داشته ولی نسبت به لایحه بدون تغییر باقیمانده است.

مصارف قانون بودجه سال ۱۴۰۱ از حیث هزینه‌ها، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و تملک دارایی‌های مالی نیز نسبت به لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به ترتیب با ۳٫۵، ۳٫۳ و ۱۲٫۹- درصد تغییر به ۱،۹۹۹، ۲۶۰٫۱ و ۱۳۵٫۰ هزار میلیارد تومان رسیده است. شایان ذکر است که بودجه جاری و بودجه عمرانی به ترتیب نسبت به سال ۱۴۰۰ معادل درصد ۸٫۷ و ۴۷٫۵ رشد داشته است. ضمن اینکه کاهش ۲۶٫۱ درصدی تملک دارایی‌های مالی ناشی از کاهش تعهدات پرداخت نشده و بازپرداخت اصل تسهیلات بانکی است. شایان ذکر است اهم هزینه‌های دولت شامل رفاه اجتماعی، جبران خدمات کارکنان دولت، احداث ساختمان و سایر مستحقات و بازپرداخت اصل اوراق مالی می‌باشد.

مقدمه

بودجه سالیانه کشور ابزار اصلی دولت‌ها در اجرای سیاست‌های مالی است. بنا به تعریف، بودجه دخل و خرج دولت را در طول یک سال مشخص می‌کند و به عبارت دیگر، یک برنامه پیشنهادی است که عملیات مالی دولت بر اساس آن در طول یک سال تنظیم می‌شود. در شرایط کنونی کشور که توجه به برنامه‌های جهش تولید، ایجاد اشتغال مولد و تثبیت اشتغال موجود، کمک به کسب و کارهای آسیب دیده از بیماری کووید ۱۹ در کنار حمایت از اقشار کم درآمد و محروم جامعه در فضای نامناسب اقتصاد کلان کشور (از منظر تورم و حجم بالای نقدینگی، نوسانات نرخ ارز و ...) ضروری می‌باشد، بودجه سال ۱۴۰۱ تدوین و در ۲۱ آذر ۱۴۰۰ به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است. همچنین با توجه به اینکه ضرورت اصلاح ساختار بودجه عمومی و کاهش کسری بودجه قبلاً از جانب مقام معظم رهبری دستور داده شده است، بررسی چگونگی کلیات بودجه و وضعیت بودجه حائز اهمیت است. از این رو در این گزارش به تحلیل قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و مقایسه آن با لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۰ پرداخته شده است.

۱. مقایسه قانون و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با قانون بودجه سال ۱۴۰۰

- قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور از حیث منابع و مصارف بالغ بر ۳۷۵۸٫۸ هزار میلیارد تومان است که نسبت به رقم ۲۸۸۲٫۳ هزار میلیارد تومان مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور ۲۷٫۶ درصد رشد و در مقایسه با لایحه بودجه امسال ۰٫۶ درصد رشد داشته است. نرخ دلار در این لایحه برای واردات کالاهای اساسی ۲۳ هزار تومان پیش‌بینی شده است.
- بودجه عمومی دولت با ۱۵۲۷ هزار میلیارد تومان مصوب شده است که نسبت به قانون سال ۱۴۰۰ معادل ۱۱٫۲ و نسبت به لایحه سال ۱۴۰۱ برابر ۱۰۵ درصد رشد داشته است. منابع عمومی دولت که در واقع منابع در اختیار برای اداره کشور در بودجه بوده و از درآمد نفت، واگذاری سهام و اوراق و سایر درآمدها مانند مالیات و عوارض گمرکی بدست می‌آید، با ۱۳۹۴ هزار میلیارد تومان به تصویب رسیده است که نسبت به قانون سال گذشته ۹۰۱ و در مقایسه با لایحه سال ۱۴۰۱ برابر ۱۰۶ درصد افزایش داشته است.
- منابع قانون بودجه سال ۱۴۰۱ از حیث درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی نسبت به لایحه بودجه همان سال به ترتیب با ۵٫۰، ۲۷٫۲ و ۴۰٫۹- درصد تغییر به ۶۹۷٫۷، ۵۱۹٫۶ و ۱۷۶٫۸ هزار میلیارد تومان رسیده است که بیانگر افزایش سهم مالیات‌ها،

منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی و کاهش واگذاری دارایی‌های مالی ناشی از فروش سهام و واگذاری شرکت‌های دولتی، فروش انواع اوراق مالی اسلامی در تأمین مالی بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور است.

- همچنین بودجه شرکت‌های دولتی در رقم ۲۲۳۱ هزار میلیارد تومان مصوب شده که در مقایسه با قانون بودجه سال گذشته ۴۲٫۰ درصد رشد داشته ولی نسبت به لایحه بدون تغییر باقیمانده است. مصارف قانون بودجه سال ۱۴۰۱ از حیث هزینه‌ها، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و تملک دارایی‌های مالی نیز نسبت به لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به ترتیب با ۳٫۵، ۳٫۳ و ۱۲٫۹- درصد تغییر به ۲۶۰٫۱، ۹۹۹٫۰ و ۱۳۵٫۰ هزار میلیارد تومان رسیده است. شایان ذکر است که بودجه جاری و بودجه عمرانی به ترتیب نسبت به سال ۱۴۰۰ معادل درصد ۸٫۷ و ۴۷٫۵ رشد داشته است. ضمن اینکه کاهش ۲۶٫۱ درصدی تملک دارایی‌های مالی ناشی از کاهش تعهدات پرداخت نشده و بازپرداخت اصل تسهیلات بانکی است. شایان ذکر است اهم هزینه‌های دولت شامل رفاه اجتماعی، جبران خدمات کارکنان دولت، احداث ساختمان و سایر مستحقات و بازپرداخت اصل اوراق مالی می‌باشد. در جدول زیر مقایسه ارقام قانون و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ ارائه شده است.

جدول ۱. مقایسه ارقام قانون و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (ارقام به هزار میلیارد تومان)

	شرح	قانون بودجه ۱۴۰۰	لایحه بودجه ۱۴۰۱	قانون بودجه ۱۴۰۱	تغییرات قانون به لایحه بودجه ۱۴۰۱ (درصد)	تغییرات قانون بودجه ۱۴۰۱ به سال قبل (درصد)
۱	درآمدها	۴۵۴٫۹	۶۶۴٫۵	۶۹۷٫۷	۵٫۰	۵۳٫۴
۲	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۳۹۵٫۶	۴۰۸٫۵	۵۱۹٫۶	۲۷٫۲	۳۱٫۳
۳	واگذاری دارایی‌های مالی	۴۲۷٫۵	۲۹۹٫۲	۱۷۶٫۸	-۴۰٫۹	-۵۸٫۶
۱+۲+۳=۴	جمع منابع عمومی دولت	۱۲۷۷٫۹	۱۳۷۲٫۰	۱۳۹۴٫۱	۱٫۶	۹٫۱
۵	درآمدهای اختصاصی دولت	۹۵٫۹	۱۳۳٫۲	۱۳۳٫۲	۰٫۰	۳۸٫۹
۴+۵=۶	منابع بودجه عمومی دولت	۱۳۷۳٫۸	۱۵۰۵٫۲	۱۵۲۷٫۴	۱٫۵	۱۱٫۲
۷	منابع شرکت‌های دولتی، موسسات انتفاعی وابسته به دولت و بانک‌ها	۱۵۷۱٫۳	۲۲۳۱٫۴	۲۲۳۱٫۴	۰٫۰	۴۲٫۰
۶+۷=۸	جمع	۲۹۴۵٫۱	۳۷۳۶٫۶	۳۷۵۸٫۷	۰٫۶	۲۷٫۶
۹	کسر می‌شود اقلامی که دوبار منظور شده است	۶۲٫۸	۱۰۵٫۶	۱۰۵٫۶	۰٫۰	۶۸٫۲

تغییرات قانون بودجه ۱۴۰۱ به سال قبل (درصد)	تغییرات قانون به لایحه بودجه ۱۴۰۱ (درصد)	قانون بودجه ۱۴۰۱	لایحه بودجه ۱۴۰۱	قانون بودجه ۱۴۰۰	شرح	
۲۶,۷	۰,۶	۳۶۵۳,۲	۳۶۳۱,۱	۲۸۸۲,۴	منابع بودجه کل کشور	۸-۹=۱۰
۸,۷	۳,۵	۹۹۹,۰	۹۶۵,۲	۹۱۸,۹	هزینه‌ها (بودجه جاری)	۱
۴۷,۵	۳,۳	۲۶۰,۱	۲۵۱,۸	۱۷۶,۳	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (بودجه عمرانی)	۲
-۲۶,۱	-۱۲,۹	۱۳۵,۰	۱۵۵,۰	۱۸۲,۷	تملك دارایی‌های مالی	۳
۹,۱	۱,۶	۱۳۹۴,۱	۱۳۷۲,۰	۱۲۷۷,۹	جمع مصارف عمومی دولت	۱+۲+۳=۴
۳۸,۹	۰,۰	۱۳۳,۲	۱۳۳,۲	۹۵,۹	از محل درآمدهای اختصاصی دولت	۵
۱۱,۲	۱,۵	۱۵۲۷,۴	۱۵۰۵,۲	۱۳۷۳,۸	مصارف بودجه عمومی دولت	۴+۵=۶
۴۲,۰	۰,۰	۲۲۳۱,۴	۲۲۳۱,۴	۱۵۷۱,۳	مصارف شرکت‌های دولتی، موسسات انتفاعی وابسته به دولت و بانک‌ها	۷
۲۷,۶	۰,۶	۳۷۵۸,۷	۳۷۳۶,۶	۲۹۴۵,۱	جمع	۶+۷=۸
۶۸,۲	۰,۰	۱۰۵,۶	۱۰۵,۶	۶۲,۸	کسری می‌شود اقلامی که دوبار منظور شده است	۹
۲۶,۷	۰,۶	۳۶۵۳,۲	۳۶۳۱,۱	۲۸۸۲,۴	مصارف بودجه کل کشور	۸-۹=۱۰

ماخذ: قانون و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور.

۲. بررسی تراز عملیاتی، سرمایه‌ای و مالی قانون بودجه سال ۱۴۰۱

- براساس وضعیت ارقام در قانون بودجه ۱۴۰۱ تراز عملیاتی ۳۰۱,۳- هزار میلیارد تومان می‌باشد که ۳۵/۱ درصد نسبت به سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است و تراز سرمایه‌ای با افزایش ۱۸,۳ درصدی در مقایسه با سال ۱۴۰۰ به ۲۵۹,۵ هزار میلیارد تومان رسیده است. تراز مالی نیز در سال ۱۴۰۱ با کاهش ۸۲,۹ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به ۴۱,۸ هزار میلیارد تومان رسیده است. این ارقام بیانگر کسری شدید در تراز عملیاتی دولت است که از کانال مازاد تراز سرمایه‌ای و مالی دولت جبران می‌شود. (نمودار ۱)

تراز عملیاتی	• درآمد - هزینه = (۳۰۱/۳)
تراز سرمایه‌ای	• واگذاری دارایی سرمایه‌ای - ملک دارایی سرمایه‌ای = ۲۵۹/۵
تراز مالی	• واگذاری دارایی مالی - ملک دارایی مالی = ۴۱/۸

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۴۰۱.

نمودار ۱. تراز عملیاتی، سرمایه‌ای و مالی قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (ارقام به هزار میلیارد تومان)

۳. بررسی اجزاء منابع بودجه دولت در قانون بودجه ۱۴۰۱

به منظور بررسی جزئی‌تر منابع بودجه دولت در قانون ۱۴۰۱ و امکان تحقق و عدم تحقق آنها در جدول شماره (۲) اجزا درآمد عمومی دولت به تفکیک درآمد عمومی، درآمد واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و درآمد واگذاری دارایی‌های مالی آورده شده است که در ادامه بررسی می‌شود:

- مجموع درآمد عمومی دولت در سه بخش درآمد عمومی، درآمد واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و درآمد واگذاری دارایی‌های مالی در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور (بعنوان منابع عمومی) مبلغ ۱۳۹۴/۱ هزار میلیارد تومان تعیین شده است که در مقایسه با رقم مصوب سال ۱۴۰۰ رشد بالغ بر ۹/۱ درصد داشته است. اما با توجه به روند تورمی اقتصاد ایران در سال ۱۴۰۰ (مرکز آمار تورم دوازده ماهه منتهی به فروردین ماه ۱۴۰۰ را ۳۹/۲ درصد اعلام کرده است) حاکی از انقباضی بودن بودجه است.
- جمع رقم درآمدهای عمومی در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (که می‌بایستی در حد مناسبی تأمین کننده اعتبار هزینه‌ای باشد) در مقایسه با سال ۱۴۰۰ رشدی به میزان ۵۳/۴ درصد رشد را نشان می‌دهد که قطعاً غیرواقعی بوده کما اینکه تحقق رشد ۷۲/۷ درصدی از درآمدهای مالیات در شرایط رکودی اخیر کشور دور از انتظار است.
- در بخش ارقام درآمد واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و عمدتاً "درآمد حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی" رشد ۹/۰ درصدی دارد که با توجه به شرایط تحریم و عدم امکان صادرات نفت خام و میعانات اعمال این رقم به ۳۸۱/۸ هزار میلیارد تومان رسیده است.

- آنچه در قانون بودجه به عنوان درآمدهای نفتی لحاظ می‌شود، مجموع منابع حاصل از صادرات نفت، منابع حاصل از صادرات میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی تسعیر به نرخ ETS و سهم دولت و مناطق نفت خیز (موضوع سه درصد صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی موضوع ردیف درآمدی ۲۱۰۱۰۹۰ جدول شماره ۵) این قانون است، از این رو سهم صندوق توسعه ملی (۴۰ درصد) و سهم شرکت ملی نفت و گاز ایران (۱۴/۵ درصد) لحاظ می‌شود. در نتیجه عدد درآمدهای ریالی نفتی در بودجه معادل ۴۵/۵ درصد (یعنی با کسر ۵۴/۵ درصد مجموع سهم صندوق توسعه ملی و شرکت ملی نفت و گاز ایران و ۳ درصد سهم مناطق) از کل درآمدهای حاصل از فروش نفت خام و فرآورده‌های نفتی است. از اینرو، طبق لایحه بودجه ۱۴۰۱، معادل ۳۸۱/۸ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده است که سه درصد از منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی سهم مناطق نفت خیز، گاز خیز و کمتر توسعه یافته کشور است.
- براساس بند (ج) تبصره (۱) قانون بودجه ۱۴۰۱، چنانچه منابع دولت از محل صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز در سال ۱۴۰۱ کمتر از سقف مقرر در بند (ب) این تبصره گردد، به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت بند (پ) ماده (۱۷) و جزء (۴) بند (ح) ماده (۱۶) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی نسبت به تأمین مابه‌التفاوت حاصل از منابع حساب ذخیره ارزی اقدام کند. در صورت تحقق درآمد مازاد بر سقف مقرر در بند (ب) این تبصره، درآمد حاصله پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی بابت تسویه بخشی از بدهی دولت به حساب صندوق مذکور واریز می‌گردد. در نتیجه این احتمال از قبل دیده شده است که در صورت عدم تحقق درآمدهای نفتی، دولت بتواند از صندوق توسعه ملی برداشت کند.
- با توجه به تردید در تحقق درآمدهای نفتی و حتی درآمدهای مالیاتی (به دلیل رکود حاکم بر اقتصاد)، به نظر می‌رسد جبران کسری عملیاتی، از طریق استقراض دولت از مردم (از طریق اوراق مالی اسلامی) تأمین شود که بار مالی بودجه را برای سال‌های بعدی افزایش می‌دهد و اثرات منفی بر بازارهای مالی و حتی بازار ارز دارد، و یا از طریق پولی کردن کسری بودجه آن را تأمین نماید که تورم را تشدید می‌کند. البته در شرایط فعلی اقتصاد کشور بعید نیست که دولت مجبور باشد از این طریق کسری بودجه خود را تأمین نماید. نکته دیگر در این زمینه عدم تحقق هزینه‌های عمرانی است که در نهایت رشد و توسعه کشور را با خطر روبرو خواهد کرد، اما در شرایط فعلی چشم‌انداز مثبتی از آن به چشم نمی‌خورد.
- ارقام پیش‌بینی شده در قانون بودجه ۱۴۰۱ در بخش درآمد واگذاری دارایی‌های مالی مجموعاً

رشد ۵۸٫۶- درصد و در بخش فروش سهام و واگذاری شرکت‌های دولتی با کاهش ۷۲٫۳ درصد (به مبلغ ۷۱ هزار میلیارد تومان) در مقایسه با رقم مصوب سال ۱۴۰۰ داشته است. نکته بسیار قابل توجه آن که در این بخش فروش انواع اوراق مالی اسلامی با کاهش ۲۲٫۳ درصد در مقایسه با سال قبل مورد پیش بینی شده است.

جدول ۲. اجزا منابع عمومی دولت در قانون و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (ارقام به هزار میلیارد تومان)

شرح	قانون بودجه ۱۴۰۰	لایحه بودجه ۱۴۰۱	قانون بودجه ۱۴۰۱	تغییرات قانون به لایحه بودجه ۱۴۰۱ (درصد)	تغییرات قانون بودجه ۱۴۰۱ به سال قبل (درصد)
۱ درآمد‌های مالیاتی	۳۲۵٫۲	۵۲۶٫۸	۵۶۱٫۷	۶٫۶	۷۲٫۷
۲ سایر درآمدها	۱۲۹٫۷	۱۳۷٫۶	۱۳۶	-۱٫۲	۴٫۹
جمع درآمد‌های عمومی	۴۵۴٫۹	۶۶۴٫۵	۶۹۷٫۷	۵٫۰	۵۳٫۴
۱ منابع حاصل از نفت و فراورده‌های نفتی	۳۴۹٫۳	۳۸۱٫۸	۴۹۱	۲۸٫۶	۴۰٫۶
۲ سایر درآمدها	۴۶٫۳	۲۶٫۶	۲۸٫۶	۷٫۵	-۳۸٫۲
جمع درآمد واگذاری دارائی‌های سرمایه‌ای:	۳۹۵٫۶	۴۰۸٫۵	۵۱۹٫۶	۲۷٫۲	۳۱٫۳
۱ فروش سهام و واگذاری شرکت‌های دولتی	۲۵۵٫۹	۷۱٫۰	۷۱٫۰	۰٫۰	-۷۲٫۳
۲ فروش انواع اوراق مالی اسلامی اسناد خزانه اسلامی - انتشار اوراق مشارکت و دریافت مطالبات	۱۳۲٫۵	۸۸٫۰	۱۰۳	۱۷٫۰	-۲۲٫۳
۳ استفاده از منابع صندوق توسعه ملی	۳۶٫۲	۱۳۷٫۴	-	-	-
۴ سایر درآمدها	۲٫۹	۲٫۸	۲٫۸	۰٫۰	-۳٫۴
جمع واگذاری دارائی‌های مالی	۴۲۷٫۵	۲۹۹٫۲	۱۷۶٫۸	-۴۰٫۹	-۵۸٫۶
جمع منابع عمومی دولت	۱۲۷۷٫۹	۱۳۷۲٫۰	۱۳۹۴٫۱	۱٫۶	۹٫۱

ماخذ: قانون و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور.

۴. بررسی اجزاء مصارف بودجه دولت در قانون بودجه ۱۴۰۱

- ارقام پیش‌بینی شده در قانون بودجه ۱۴۰۱ در بخش هزینه‌های عمومی با رشد ۸٫۷ درصدی مقایسه با رقم مصوب سال ۱۴۰۰ همراه است که در این بخش رفاه اجتماعی با سهم ۳۴ درصدی از هزینه‌های عمومی رشدی در مقایسه با مصوب ۱۴۰۰ نداشته است. این در حالیست که جبران خدمات کارکنان با رشد ۳۷ درصدی در لایحه بودجه ۱۴۰۱ در مقایسه با قانون بودجه ۱۴۰۰ سهم ۲۹ درصدی دارد.
- ارقام پیش‌بینی شده در لایحه بودجه ۱۴۰۱ در بخش درآمد تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با رشد ۴۷٫۵ درصدی در مقایسه با رقم مصوب سال ۱۴۰۰ دارد. در این بخش سایر و سایر مستحقات با رشد ۵۴ درصدی سهمی معادل ۸۰ درصد از این بخش را دارد. در بخش تملک دارایی‌های مالی مجموعاً رشد ۱۵/۰- درصد و در بخش تعهدات پرداخت نشده را به خود اختصاص داده با کاهش ۹۹ درصد در مقایسه با رقم مصوب سال ۱۴۰۰ داشته است.

جدول ۳. اجزا مصارف عمومی دولت در قانون و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (ارقام به هزار میلیارد تومان)

	شرح	قانون بودجه ۱۴۰۰	لایحه بودجه ۱۴۰۱	قانون بودجه ۱۴۰۱	تغییرات بودجه ۱۴۰۱ به سال قبل (درصد)
	جمع هزینه‌های عمومی	۹۱۸٫۹	۹۶۵٫۲	۹۹۹٫۰	۸٫۷
۱	جبران خدمت کارکنان	۲۰۳٫۵	۲۷۹٫۵		۳۷
۲	استفاده از کالاها و خدمات	۷۳٫۸	۶۰٫۱		-۱۹
۳	هزینه‌های اموال و دارایی	۰٫۰۰۶۷	۴۹٫۳		۷۳۳۵۵۴
۴	یارانه	۳۰٫۷	۷٫۵		-۷۶
۵	کمک‌های بلاعوض	۱۹٫۲	۲۱٫۷		۱۳
۶	رفاه اجتماعی	۳۲۹٫۲	۳۲۹٫۲		۰
۷	سایر هزینه‌ها	۲۶۲٫۵	۲۱۷٫۹		-۱۷
	جمع تملک دارائی‌های سرمایه‌ای:	۱۷۶٫۳	۲۵۱٫۸	۲۶۰٫۱	۴۷٫۵
۱	ساختمان و مستحقات	۱۲۹٫۷	۲۰۰٫۴		۵۴
۲	ماشین‌آلات و تجهیزات	۳۶٫۹	۳۳٫۷		-۹
۳	سایر دارایی‌های ثابت	۰٫۲۹	۰٫۱۹		-۳۰
۴	استفاده از موجودی انبار	۰٫۰۰۳۹	۰٫۰۰۵۲		۳۴

شرح	قانون بودجه ۱۴۰۰	لایحه بودجه ۱۴۰۱	قانون بودجه ۱۴۰۱	تغییرات بودجه ۱۴۰۱ به سال قبل (درصد)
۵ اقلام گرانبها	۰,۰۰۰,۰۰۹	۰,۰۰۰,۰۹۱		۹۶۴
۶ زمین	۰,۵۶	۰,۸۶		۵۲
۷ دارایی‌های تولید نشده	۸,۷	۱۶,۶		۹۰
جمع تملک دارائی‌های مالی	۱۸۲,۷	۱۵۵,۰	۱۳۵,۰	-۲۶,۱
جمع مصارف عمومی دولت	۱۲۷۷,۹	۱۳۷۲,۰	۱۳۹۴,۱	۹,۱

ماخذ: قانون و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور.
نکته: اطلاعات مربوط به اجزاء مصارف بودجه دولت در قانون بودجه ۱۴۰۱ اعلام نشده است.

۵. مقایسه اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های مجری وزارت صنعت، معدن و تجارت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با قانون بودجه سال ۱۴۰۰

- در قانون بودجه ۱۴۰۱ بودجه وزارت صنعت، معدن و تجارت براساس حقوق و دستمزد و جمع اعتبارات هزینه‌ای برابر با ۳۹۵,۲ و ۲۹۲,۵ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده است. تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این وزارتخانه ۷۲۶۹,۳ هزار میلیارد تومان بوده است. در خالیست که خلاصه بودجه این وزارت در مجموع ۱۰۳۴۹,۸ هزار میلیارد تومان برآورد شده است.
- بودجه فصل صنعت و معدن و بازرگانی در لایحه ۱۴۰۱ در مقایسه با مصوب ۱۴۰۰ از نظر اعتبارات هزینه‌ای به ترتیب ۴۳ و ۷۴ درصد رشد داشته است. از نظر تملک دارایی سرمایه‌ای نیز به ترتیب ۳۲۸ و ۶۵ درصد رشد داشته است که بیانگر افزایش شدید اعتبارات تملک سرمایه‌ای در بودجه ۱۴۰۱ در مقایسه با مصوب سال ۱۴۰۰ است. مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای فصل صنعت و معدن و بازرگانی به ترتیب رشد ۲۱۱ و ۷۲ درصدی رشد داشته است. همچنین در لایحه ۱۴۰۱ مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از کل اعتبارات امور اقتصادی برای فصل صنعت و معدن و بازرگانی به ترتیب ۱۳,۵ و ۶,۶ درصد می‌باشد.

جدول ۴. برآورد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای - میلیارد تومان

هزینه‌ای			تملك دارایی سرمایه‌ای			جمع هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای		
فصول	مصوب ۱۴۰۰	لایحه ۱۴۰۱	تغییر- درصد	مصوب ۱۴۰۰	لایحه ۱۴۰۱	تغییر- درصد	مصوب ۱۴۰۰	لایحه ۱۴۰۱
فصل صنعت و معدن	۱۳۹۵,۳	۱۹۹۲	۴۳	۲۰۰۸,۶	۸۶۰۲,۱	۳۲۸	۳۴۰۳,۹	۱۰۵۹۴,۱
فصل بازرگانی	۲۵۷۵,۸	۴۴۷۰,۵	۷۴	۴۲۱,۸	۶۹۶,۴	۶۵	۲۹۹۷,۶	۵۱۶۶,۹
امور اقتصادی	۱۳۹۸۴,۴	۱۹۸۷۷,۶	۴۲	۳۴۷۷۳,۳	۵۸۸۱۷,۱	۶۹	۴۸۷۵۷,۷	۷۸۶۹۴,۷

ماخذ: محاسبات براساس لایحه بودجه ۱۴۰۱.

- بررسی بودجه وزارت صنعت، معدن و تجارت به تفکیک برنامه‌ها نشان می‌دهد که سهم برنامه‌های "ارتقاء بهره‌وری صنایع، معادن، بازرگانی" و "توسعه صادرات کالا و خدمات و مدیریت واردات" از مجموع کل برنامه‌های این وزارتخانه به ترتیب با ۷۴/۸ و ۱۴/۳ درصد بیشترین بودجه را به خود اختصاص داده است. بررسی این امر برای بودجه هزینه‌ای نیز بیانگر آن است که برنامه‌های "ارتقاء بهره‌وری صنایع، معادن، بازرگانی" و "توسعه صادرات کالا و خدمات و مدیریت واردات" به ترتیب بالغ بر ۳۳/۹ و ۴۳/۰ درصد از بودجه هزینه‌ای را در بر می‌گیرند در خصوص بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز به ترتیب بالغ بر ۸۹/۰ و ۴/۴ درصد می‌باشد.

جدول ۵. خلاصه بودجه برنامه‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت بر حسب میلیارد تومان و سهم درصدی آنها از مجموع بودجه اختصاص یافته به این برنامه‌ها

	هزینه‌ای		تملك دارایی سرمایه‌ای		مصارف	تبصره ۱۴	جمع کل	
	میلیارد تومان	سهم- درصد	میلیارد تومان	سهم- درصد			میلیارد تومان	سهم- درصد
برنامه ارائه خدمات یکپارچه دولت هوشمند	۳۱,۱	۱,۱	۵۹,۹	۰,۷	۰	۰	۹۱,۰	۰,۸
برنامه اکتشاف منابع معدنی و مطالعات زمین‌شناسی	۱۱۹,۴	۴,۰	۷۷,۲	۰,۹	۱۰,۰	۰	۲۰۶,۶	۱,۸
برنامه توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۲۱۸,۵	۷,۴	۴۲۸,۹	۵,۰	۰	۰	۶۴۷,۳	۵,۶
برنامه ارتقاء بهره‌وری صنایع، معادن، بازرگانی	۱۰۰۰,۰	۳۳,۹	۷۶۲۵,۰	۸۹,۰	۰	۰	۸۶۲۵,۰	۷۴,۸
برنامه برنامه‌ریزی، راهبری و نظارت	۱۶۹,۰	۵,۷	۰,۰	۰,۰	۰	۰	۱۶۹,۰	۱,۵
برنامه بازرسی کالاها و خدمات عمومی	۳۶,۴	۱,۲	۰,۰	۰,۰	۰	۰	۳۶,۴	۰,۳

هزینه‌ای		تملك دارایی سرمایه‌ای		مصارف		تبصره ۱۴		جمع کل	
میلیارد تومان	سهم- درصد	میلیارد تومان	سهم- درصد	میلیارد تومان	میلیارد تومان	میلیارد تومان	میلیارد تومان	میلیارد تومان	سهم- درصد
۱۵,۱	۰,۵	۳,۳	۰,۰	۰	۰	۰	۱۸,۴	۰,۲	
۱۳,۳	۰,۴	۰,۰	۰,۰	۰	۰	۰	۱۳,۳	۰,۱	
۱۲۶۸,۲	۴۳,۰	۳۷۵,۰	۴,۴	۰	۰	۰	۱۶۴۳,۲	۱۴,۳	
۳۲,۳	۱,۱	۰,۰	۰,۰	۰	۰	۰	۳۲,۳	۰,۳	
۴۶,۷	۱,۶	۰,۰	۰,۰	۰	۰	۰	۴۶,۷	۰,۴	
۲۹۵۰,۰	۱۰۰	۸۵۶۹,۲	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۰	۱۱۵۲۹,۲	۱۰۰	
جمع برنامه‌های وزارت صمت									

ماخذ: محاسبات براساس لایحه بودجه ۱۴۰۱.

- در لایحه ۱۴۰۱، سازمان توسعه تجارت با برنامه "توسعه صادرات کالا و خدمات و مدیریت واردات" بودجه‌ای معادل ۱۶۴۳,۲ میلیارد تومان را دارد که از این رقم ۷۷ درصد آن به اعتبارات هزینه‌ای و ۲۳ درصد به اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای اختصاص داده شده است. شایان ذکر است که اعتبار مشوق‌ها و زیرساخت‌های صادرات غیرنفتی و غیرپتروشیمی، یارانه سود تسهیلات واحدهای تولیدی با اولویت تولیدات صادراتی، افزایش سرمایه صندوق توسعه صادرات موضوع برنامه توسعه تجارت به میزان ۳۷۵ میلیارد تومان در برآورد اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای این سازمان لحاظ شده است.

مرکز توسعه تجارت الکترونیک نیز ۳۷ درصد مجموع بودجه خود را به برنامه تسهیل تجاری و توسعه تجارت الکترونیکی اختصاص داده است. وزارت صنعت، معدن و تجارت با اختصاص ۸۵ درصد از بودجه به تملک دارایی سرمایه‌ای و بخصوص به برنامه ارتقاء بهره‌وری صنایع، معادن، بازرگانی و برنامه توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی در سال ۱۴۰۱ در توجه به این بخش اهتمام ورزیده است.

اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به ترتیب با ۵۷,۱ و ۱۷۷,۲ درصد تغییر نسبت به مصوب قانون بودجه ۱۴۰۰ به ۱۴۱۲/۶ و ۷۷۹۱,۲ میلیارد تومان رسیده است و سرجمع آن با ۱۴۸/۱ درصد تغییر به ۹۲۰۳/۷ میلیارد تومان افزایش داشته است

جدول ۶. خلاصه بودجه برنامه‌های ستاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان توسعه تجارت بر حسب میلیارد تومان و سهم درصدی آنها (میلیارد تومان)

تغییرات (درصد)	جمع کل		تغییرات (درصد)	تملك دارایی سرمایه‌ای		تغییرات (درصد)	هزینه‌ای		
	۱۴۰۱	۱۴۰۰		۱۴۰۱	۱۴۰۰		۱۴۰۱	۱۴۰۰	
۷۶,۸	۱۶۴۳,۲	۹۲۹,۳	۱۳,۵	۳۷۵	۳۳۰,۴	۱۱۱,۸	۱۲۶۸,۲	۵۹۸,۹	سازمان توسعه تجارت - برنامه توسعه صادرات کالا و خدمات و مدیریت واردات بودجه‌ای
۹,۹	۴۶,۷	۴۲,۵	-	.	۰	۹,۹	۴۶,۷	۴۲,۵	موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی - برنامه پژوهش‌های علمی، فناوری و فن آفرینی
۱۴۲,۴	۲۰۷,۵	۸۵,۶	-	۷۷,۲		۴۰,۵	۱۲۰,۳	۸۵,۶	سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور
۳,۷	۳۶,۳	۳۵	۳,۷	۳۶,۳	۳۵	-	۰	۰	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران - مادر تخصصی - برنامه توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی
-۱۴	۱۹,۱	۲۲,۲	-۱۴	۱۹,۱	۲۲,۲	-	۰	۰	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران - مادر تخصصی
۴۱۱,۸	۲۵۵,۹	۵۰	۴۱۱,۸	۲۵۵,۹	۵۰	-	۰	۰	شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران
۳۴,۰	۳۵,۹	۲۶,۸	۷۹,۰	۱۴,۵	۸,۱	۱۴,۴	۲۱,۴	۱۸,۷	مرکز توسعه تجارت الکترونیکی
۱۷۸,۸	۱۸,۴	۶,۶	-	۰,۶		۱۶۸,۲	۱۷,۷	۶,۶	پژوهشکده علوم زمین
۳,۶	۸۰,۸	۷۸	-	۰		۳,۶	۸۰,۸	۷۸	سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان
۱۴۸,۱	۹۲۰۳,۷	۳۷۰۹,۸	۱۷۷,۲	۷۷۹۱,۲	۲۸۱۰,۹	۵۷,۱	۱۴۱۲,۶	۸۹۸,۹	وزارت صنعت، معدن و تجارت

ماخذ: محاسبات براساس لایحه بودجه ۱۴۰۱.

۶. بررسی برخی تکالیف قانونی بر وزارت صنعت، معدن و تجارت در بودجه ۱۴۰۱

- بررسی مواد قانونی بودجه ۱۴۰۱ حاوی تکالیفی بر وزارت صنعت، معدن و تجارت است که در ادامه به بخشی از آنها اشاره شده است. براساس بند ز تبصره ۱؛ نفت و روابط مالی آن با دولت / صندوق توسعه ملی در سال ۱۴۰۱ وزارت نفت مکلف است معادل مبلغ ۱۹۰ هزار میلیارد نفت خام از محل منابع داخلی شرکت ملی نفت ایران در اختیار پالایشگاهها قرار داده و به میزان آن، به صورت ماهانه از ابتدای سال ۱۴۰۱ مواد اولیه قیر (وکیوم باتوم) در اختیار دستگاههای اجرایی موضوع این قانون قرار دهد. وزارت نفت مکلف است مابه التفاوت قیمت هر تن ۷۵ میلیون ریال با میانگین وزنی ماهانه قیمت های معاملاتی مواد اولیه (وکیوم باتوم) در بورس را با تعدیل قیمت ماهانه خوراک از طریق شرکت ملی پخش و پالایش جبران و اعمال حساب نماید. در صورت کاهش قیمت قیر، مقدار قیر تحویلی به دستگاههای موضوع این بند افزایش می یابد. سهم وزارت صنعت، معدن و تجارت (سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی) برای آسفالت معابر، خیابانها و جاده های دسترسی شهرکها و نواحی صنعتی؛ یک درصد تعیین شده است. به منظور توسعه روابط تجاری و بخصوص صادرات در قانون بودجه وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف شده است تا آخر خردادماه ۱۴۰۱، توافقنامه های تجارت ترجیحی یا تجارت آزاد با کشورهای مندرج در برنامه تجارت کشور- کالایی سند مذکور را تهیه یا بروزرسانی کند. و همچنین این وزارتخانه و تجارت و سازمان توسعه تجارت مکلف شده اند تا به منظور نسبت به تسهیل و فراهم آوردن زیرساختهای صادرات به کشورهای همسایه و مشترک المنافع و رفع موانع صادراتی و کاهش هزینه های تجارت اقدام نمایند.
- در جهت تحقق جهش تولید دانش بنیان و توسعه زنجیره ارزش تولید و عبور از خام فروشی، درآمد حاصل از صادرات مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی فلزی و غیرفلزی از جمله، بیلت، بلوم و اسلپ، محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی از جمله قیر و متانول، اوره و پلی اتیلن به صورت خام و نیمه خام در تمام نقاط کشور، مشمول مالیات و عوارض صادراتی شده است. این اقدام در راستای تقویت تکمیل زنجیره ارزش و توسعه ارزش تولید می شود.
- از طرف دیگر در قانون بودجه ۱۴۰۱ به شرکتها و سازمان های توسعه ای تابعه وزارتخانه صمت اجازه داده شده است با تأیید وزیر مربوط تا مبلغ ده هزار میلیارد ریال از منابع داخلی خود را برای کمک به سرمایه گذاری در برنامه های تحقق رشد و تولید، صادرات کالا و خدمات، حمایت از ساخت داخل و طرح و پروژه های توسعه ای توسط بخشهای خصوصی و تعاونی به صورت وجوه اداره شده، کمکهای فنی و اعتباری و پرداخت مابه التفاوت نرخ سود اختصاص دهند.

- همچنین به منظور تسریع در اجرای قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی، توسعه تأمین مالی زنجیره تأمین با استفاده از روش‌های تنزیل، اعتبار اسنادی داخلی ریالی، کارگزاری (فاکتورینگ) و کارگزاری (فاکتورینگ) معکوس با ابزارهای نوآورانه تأمین مالی در طول زنجیره تأمین را حداقل در ده صنعت منتخب و پیشران برعهده وزارت صمت با همکاری سایر دستگاه‌های متولی قرار داده شده است.

فهرست منابع

۱. قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور.
۲. لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور.
۳. قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور.

مؤسسه مطالعات پژوهش‌های بازرگانی

تهیه و تدوین:

دکتر سحر بشیری

دکتر امیررضا سوری

تهیه شده در:

گروه پژوهش‌های اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار:

خرداد ماه ۱۴۰۱

www.itsr.ir